

ekken aan de enten, die daar standpunt innering niet weling tot volkomen ten tempel kan le steenen ontg, daaruit volgt beginnen moet vende steenen". Regeering be- stellen. e niet zoo eer- her voorstelt. staatscreatur komen vallen, en achtergrond. Indische Com- rk geweest, die lijke Kerk ver- Gereformeerde Gereformeerde auwte verband eeft deze Kerk saamgesmolten der de macht odat van een Kerk al zeer eer ze dienten- derde van wat Gereformeerde ze op menige derne prediking n Christelijke n, toch mag ze als een „schijn- n. Er leeft in h verleden na, een geloovig e leide, kwam r meer tot zijn f de Regeering, ze moeilijkheid na te wenden, zelfstandigheid juist daardoor mten in haar den, tot herstel komen. Neemt menten uit de t er niet anders elte en zal de sche Kerk er Kerk geheel in ns voorstellen, onder standpunt eit niet erkent dan een schijn- van Kerk geen n aanraadt om n en te zorgen, a een nieuwe a toestand als erkeert, is zoo t oordeel hier van gevoelen te dragen is. t het met de Nijers aanwijst netterdaad ge- vraag voor de hoog belang en maal nog

deboom van er proponenten d van Gorkum e vergadering

lijkheid uit, dat t onderzoek in ngenomen, en rdeeld voor de ende echter, dat en het peremp- en tijdsruime lterzoek in Dog- bben sal) als- men voortaan n der Particu-

scholen is wel len de plaat, en klare en n wordt van s behandelen

nschouwelijk er tijd beter t gedaan dit e passen en ren. Terwijl schoollokalen a zwarte bord a men thans warden zijn die een lust raad voor de platen van te munten uit natuur, door e uitvoering, gelijken met schreeuwerig gere periode, deringen de gedaan.

selt op, dat in de vader- g altoos be- blaten uit de uwerwetsche en meer den goeden tot. Aan de et onderwijs heeft, werd d den schijn, neer op aan enis van ons ongh, hoofd venhage, en Christelijke

school te Utrecht, hebben daarom een verdienstelijk werk gedaan door een serie schoolplaten voor de vaderlandsche geschiedenis uit te geven, waardoor in dit gebrek wordt voorzien. Deze platen, in groot royaal formaat gedrukt, zoodat de afbeelding ook op een afstand goed kan worden gezien, zijn alle genomen naar historische schilder- stukken van bekende meesters en bieden reeds daardoor waarborg, dat ze aan den eisch der kunst voldoen, terwijl de firma Wolters te Groningen gezorgd heeft voor een artistieke reproductie, die haar druk- kerij alle eer aandoet. Bovendien is bij elk der platen een historische verklaring gevoegd, die een kort overzicht geeft van het tijdvak, waarin de geschiedenis, op de plaat afgebeeld, voorviel en die de betee- kenis van de plaat verduidelijkt. De prijs van deze platen, die ook afzonderlijk te krijgen zijn, is zeker nog al hoog, maar men krijgt dan ook goede waar voor zijn geld. We hopen daarom, dat ze ook op onze christelijke scholen ingang zullen vinden.

In het bijzonder vestigen we daarbij de aandacht op de pas verschenen afbeelding van de Dordtsche Synode van 1618 en 1619. Er bestaan van de Dordtsche Synode verschillende afbeeldingen, maar deze is zeker een der beste die we zagen, en ze kan ook voor onze jongelingsverenigingen en Catechisatie uitnemend dienst doen. Ze is genomen naar de bekende schilderij, die de schilder Paulus Weyts op last der Dordtsche regeering in 1621 vervaardigde en die nog te Dordrecht bewaard wordt. De frische kleuren van het oorspronkelijke schilderstuk zijn goed overgebracht, en de personen zijn zoo duidelijk afgebeeld, dat men zelfs verschillende gezichten herkennen kan.

Ook de korte toelichting, die de heer Wagenvoort gaf, al moest hij zoo veel mogelijk objectief zijn, doet zeker de betee- kenis van de Synode en de daaraan voorafgegaane twisten tusschen de Remon- stranten en Contra-Remonstranten niet onjuist uitkomen. Zonderling is echter, dat de be- werker zich zoo geheel vergiste in het moment, dat deze afbeelding der Dordtsche Synode zou voorstellen. Volgens hem zou deze plaat het oogenblik weergeven, waarop de Synode het besluit nam tot veroordeeling der Remonstrantsche leerstellingen; welk besluit zou genomen zijn in de 138e zitting der Synode 14 April 1619. Blijkbaar bedoelt de heer Wagenvoort hiermede de namiddagzitting, die de Synode 24 April 1619 hield, want 14 April heeft de Synode geen zitting gehouden. In deze 138e zitting is echter de sententie der Synode over de personen der Remonstranten uitgesproken en niet over hun leerstellingen of gevelens; de Synode had dit reeds ge- daan in de 135e en 136e zitting op 23 April 1619 gehouden. Maar deze historische onnauwkeurigheid zou daargelaten, kan er wel geen twiifel over bestaan, dat de heer Wagenvoort in de betekenis dezer plaat zich vergist heeft en de schilder Paulus Weyts een geheel ander moment op 't oog heeft gehad. Gelijkt de schrijver zelf toch op blz. 24 opmerkt en trouwens ook voor ieder duidelijk waar te nemen is, bevindt zich op deze plaat nog in het midden der Synode een langwerpige tafel, waarom de gedaagde Remonstranten zitten; zelfs kan men zien, dat een hunner, Episcopius, juist is opgestaan om een redevoering te houden. Nu is het bekend, dat de Remon- stranten na de stormachtige zitting van 14 Januari, toen Bogerman hen wegzond, niet meer ter Synode zijn geweest; zelfs werden de voor hen bestemde tafel en zitplaatsen weggenomen. Het moment, dat de schilder afbeelde, was dus zeker niet de zitting, waarin de Remonstranten veroordeeld werden, want ze waren daarbij niet tegenwoordig. Wellicht waren deze en andere fouten vermeden, wanneer de heer Wagenvoort zich beter op de hoogte had gesteld van de literatuur over de Dordtsche Synode verschenen. Zelfs het jongste werk van Dr. Wagenaar kende hij blijkbaar niet. En wat nog erger is, ook de Acta der Dordtsche Synode noemt hij niet onder de bronnen, die hij geraadpleegd heeft. Al kan men aan zulk een populaire schets geen al te hoogten maatstaf aanleg- gen, eenige meerdere studie ware hier toch gewenscht geweest.

DR. H. H. K.

Teeztafel.

DR. P. D. CHANTEPIE DE LA SAUSSAYE, HOOG- leeraar te Leiden. HET CHRISTELIJK LEVEN. Haarlem. De Erven F. Bohn. 1910.

II.

„Geen stenogram of dictaat van colleges" — moet men, naar de nadrukkelijke waarschu- wing van den auteur, in dit zijn geschrift zien. Dat heb ik er dan ook geen oogenblik in gezien, al heb ik er ook zoveel van begrepen, dat het materiaal van colleges, zij het dan ook vermindert in quantiteit, er in verwerkt is. Verwerkt niet tot een leer- en zelfs niet tot een handboek, maar tot een leesboek, dat door den eleganten vorm, waarin de schrijver zijn „door nadenken, onderzoek, leven niet onbe- proefde denkbeelden" er in mededeelt, herinnert aan MARTENIEN'S CHRISTELIJK LEVEN. Maar de lering van SAUSSAYE'S boek loopt, met het spaarzame gebruik dat er van citaten is gemaakt is, met de algehele afwezigheid van gekleurde noten en met den, ik zou bijna zeggen: *style facile* waarin het geschreven is, nog vlotter stapel.

Deze vorm heeft in de bekoring, die er van uitgaat, zeker veel voor. Toch acht ik hem uit een oogpunt van didactiek niet geheel onbedenklijk. Het wil mij toch voorkomen, dat HET CHRISTELIJK LEVEN van de in Ethika niet geschoolde lezers, — en het boek is immers niet alleen voor studenten en predikan- teen, maar ook voor „beschaafde Christenen" bestemd — door het niet of niet genoegzaam daad toelichting van de technische termen en het niet genoegzaam *voortuigen* van de vak-problemen, te veel vergt. Zoo kan ik mij een vrij beschaafd Christen denken voor wien,

zoo al niet een woord- dan toch een zaak- verklaring van termen als *nominalistisch*, of *intuïtief* in tegenstelling met *empirisch*, en ook *autonom* en *heteronom* op het gebied der Ethika, geen overbodige weelde is.

Zoo ben ik er ook lang niet zeker op, dat de lezer er niet over zal heen lezen, wanneer Prof. DE LA SAUSSAYE het praeliminaire probleem van alle wetenschap en dus ook van de ethika, dat van den oorsprong en grenzen onzer kennis, eerst op p. 74 even aanraakt, en bij ons daar dan zegt, dat het „zoo aangelegen is de rol van het denkend, onderscheidend, onderzoekend verstand in zijn beperktheid te erkennen." Iets waarin ik het overigens van harte met hem eens ben.

En zoo staat het ook naar mijn bescheiden meening met de eigenlijke vak-problemen der ethiek. Zij worden wel besproken en ook aan soluties ontbreekt het niet, maar zij treden niet genoeg op den voorgrond.

Ik denk aan dat of beter aan die van „*wezen en ontstaan van het zedelijke*," en waarin ik het met wat S. zegt over het algemeen-menschelijk plichtbesef, het besef van wat „behoort te zijn," weer evenzeer eens ben, als met zijn bewering, dat *empirisch* en *intuïtief* hier geen dilemma is, maar vatbaar is voor een synthese.

Ik denk aan dat andere, zoo voortreffelijk uiteengezet op p. 15 en 13, aan dat van *heteronomie* en *autonomie* en waarbij dan het bekende verwijt „de christelijke moraal is hete- ronom," zoowel afgewezen als bevestigd wordt. Afgewezen, na een rake kritiek op de „*autono- mie moraal*," met de wel gestaafe be- werking, dat men de *thomisme* niet „*louter nomi- nalistisch*" mag verstaan. Basmid in de ook mijns inziens ware opmerking, dat het gevoel der heerschappij (van God) als blijvend hete- ronomo element niet is te verwijderen." Een opmerking waar dan aan voorafgaat, de ech- tchristelijke uitspraken, dat het „christelijk zedelijk leven de heteronomie, die nu eenmaal 't alge- meen lot is van ons, afhankelijkke menschen, veel meer overwint dan welke andere levens- orde ook;" en „dat wanneer wij afhangen van de wereld, de maatschappij, zelfs van de lagere zijden onzer natuur, wij veel sterker staan onder machten die ons veelemd zijn, dan wanneer wij ademen onder de heerschappij van hem, die de God van ons eigen leven is ge- worden."

Ik denk ook nog aan het methodisch pro- bleem: *descriptief of praescriptief*, m. a. w. of de praktische ethiek moet *beschrijven*, dan wel *voorschrijven*. Iets wat voor mij geen tegenstelling is, voor Prof. DE LA SAUSSAYE echter wel, en die daarom dan ook reeds op p. 3 zegt, „ook de moraal is descriptief, niet praescriptief."

Maar hierover later. Ik denk aan de genoemde en ook aan nog andere in dit boek besprokene problemen en dan dankt mij, dat hij hoe voortreffelijk veel- zins, toch veel te „geleugentlijk" zijn behandeld, en daardoor te weinig in onderlingen samenhang; daarbij, gelijk ik reeds opmerkte, niet genoeg- zaam op den voorgrond treden en alsoo menig lezer niet alijd den indruk zal krijgen, dat hij met 'n *Principienfrage* te doen heeft.

Na de mededeeling in de VOORREDE, dat de auteur tot het uitwerken in een „*amenhangend geheel*" zijner denkbeelden op het gebied der ethiek door zijn ambtgenoot VALETON VAN UTRECHT is overgehaald, terwijl hij meer neiging en ook wel meer talent heeft voor „*études littéraires et morales*," zou ik mij, dankbaar aan Prof. VALETON, en het „*amenhangend geheel*" latend voor hetgeen het is, van een beoordeeling dezer Christelijke Eek uit een oogpunt ook van systematiek, onthouden heb- ben. Anders wordt dit echter waar Prof. DE LA SAUSSAYE in de VOORREDE ook schrijft: „Duidelijk zal men bespeuren, dat ik vrij onverschillig ben voor systematische eenheid, misschien omdat mijn geest weinig architect- tonisch is aangelegd, doch voor mijn bewust- zijn omdat ik het systeem nooit adequaat zie aan het leven." Hoewel ook ik dat nooit zag, begrijp ik toch niet recht, dat dit niet adequaat zijn van het systeem aan het leven een grond kan zijn voor onverschilligheid op het stuk van systema- tische eenheid. Wat ik echter wel begrijp is, dat deze onverschilligheid des heeren d. l. S. niet onopzettelijk is. Ik zal later gelegenheid hebben daar nog op terug te komen, maar wil mij thans, nu het mij om de *formele* zijde van het werk te doen is, wat die onverschilligheid voor systematische eenheid betreft, slechts bepalen tot de „*orde van behandeling*."

Op p. 37 vinden we daarvan dit, reeds een- vortig maal door mij vermeld schema:

I. 's Menschen aanleg en bestemming. II. Het leven in de sonde. III. Het begin van het nieuwe leven. IV. Het persoonlijk christelijk leven. V. Het leven in de kringen der gemeen- schap.

Uit dit schema zal men duidelijk bespeuren dat de auteur vrij onverschillig is voor syste- matische eenheid. Het doet denken aan dat van de *degenleer* der, anders zoo „architec- tonisch aangelegd" Scholastiek. Ook in dit schema toch is tweemaal samengekoppeld: *menschelijk leven en christelijk leven*; terwijl het gegeven: *het christelijk leven* was. Ook loopen hier twee gronden van inderling over elkaar, wijl dat van I, II en III: de „*sonde*," bij IV en V wordt losgelaten en vervangen door het „*individuele*" als tegenstelling met het „*sociale*." Feitelijk hebben wij bij deze, van „onverschil- ligheid voor systematische eenheid" zoo sprekend getuigende, sonderlinge inderling dan ook te doen met twee verdeelingen.

Ten eerste met ene als die van WUTKE: *das Sittliche an sich* ohne Beziehung auf die Stände; der *Abfall* von den wahrhaft sittlichen, die *Sünde*; das Sittliche in seiner *Erneuerung* durch die Erlösung. Ten tweede met ene als die van MARTENIEN, die het tweede deel van zijn CHRISTELIJK LEVEN indeelt in *Die indivi- duële en de Sociale Ethik*.

Laat mij er echter aan toevoegen, dat ook de schrijver zelf, blijkens zijn beknopte toelichting op dit schema, er niet al te best over te spreken is. „Het boek bewaart zijn eenheid: beschrijving van het christelijke leven," zoo verzekert hij in de VOORREDE. Hij wenscht dit onderwerp in genetische orde te ontwikkelen. Maar hij geeft toe dat het met dit schema slechts gedeeltelijk gaat. Moge al uit deze toelichting blijken, dat de „onverschilligheid" van Prof. D. L. S. voor „*systematische eenheid*," als meer dinget, slechts relatief is, dit noem: niet weg, dat de sterke zijde van zijn boek ook niet in het systematische zit.

Een derde formeel bezwaar tegen deze Ethiek, die mij, omdat „*Jesus Christus als Verlosser* in het middelpunt blijft" van de in haar voorgedragen moraal, — zoo sympathiek is, zou ik willen aanduiden als het gemis vaak van, in een wetenschappelijk werk, toch zoo noodige begripsbepalingen.

Ook dit is zeker niet onopzettelijk en niet alleen een gevolg van het literaire genre van het boek. Eer denk ik bij het laatste aan een omgekeerde verhouding.

Prof. D. L. S. heeft het op het „*Begrijpliche*" niet begrepen.

Hij acht het „niet gewenscht scherpe be- palingen als muren op te trekken waar er geen dringende behoefte aan bestaat." Wie zou dat in zulk een geval wel gewenscht achten! Toch zijn er gevallen waarin dat optrekken van scherpe bepalingen als muren meer dan gewenscht is. Daartoe reken ik b.v. het geval, dat men den tem- dan ook bijzonder op p. 79 te lezen: „In plaats van een definitie van geweten willen wij van ver- scheide kanten zijn rol in het leven teekenen" en dat trof mij te meer na op de vorige blad- zijden te hebben gelezen „Dit woord (geweten) is als bijna geen ander, nog meer dan hart, van verwarrend veelzijdige beteekenis."

Dat de weg der etymologie bij de bepaling der begrippen als ethiek, moraal, zede(n)leer ons niet aan het eindstation brengt, ben ik bereid toe te geven. Daarentegen dunkt het mij een zeer groote philologische ketterij het als Leidsche hoogleraar op p. 78 zoo losweg meerschrijft, dat die weg „bij de bepaling van begrippen altijd (een) misleidende is". En het wil mij dan ook voorkomen, dat hij zich ook in het begin van zijn boek van een nadere bepaling der zoo even genoemde begrippen, wel wat heel gemakkelijk afsmaakt.

Hoe zich dit dan wrekt, daarover een volgend maal.

G.

Buitenland.

Engeland. Evangelisatie van Wales door Calvinistische Methodisten. Toen in Engeland de „*Down grade movement*" in volle gang was, heeft men in het vorstendom Wales een „*Forward Movement*" in het leven geroepen. De „*Down grade*" was een gevolg van het doordringen van de moderne theologie, de „*Forward Movement*" wil de Kerk des Heeren laten voortvaren in het doen van het werk, dat de Heere haar heeft opgedragen. In de maand Mei zal het twintig jaar geleden zijn sedert de beweging een aanvang nam; zij was en is nog het werk van de Calvinistische Methodisten in Wales, welke een eerste plaats namen onder de „*denominations*" van Wales. Men begon met een enkele tent te East Moors, Cardiff; op het oogenblik zijn er echter vijftig centra. Het voornaamste werk wordt in Zuid-Wales gedaan, maar er zijn ook stations in Noord-Wales; te Wrexham bezit men de grootste en best openbare vergader- plaats van geheel Noord-Wales.

De beweging heeft in de eerste plaats ten doel hen te bereiken, die van geen kerk lid zijn. Te Cardiff, waar men begon, had men veel segen op den arbeid. Honderden, ja duizenden verdrongen zich om het Woord Gods te hooren; kinderen werden bij honderden aan de zorg der evangeliserende vereniging toevertrouwd. Zoo werd ze erkend als een van de grootste krachten van den staat. Men kon het feit niet loochenen, dat een eenmaal zich geopenbaard had, wier licht tot in de duisterste plaatsen doordrong en die sommige van de slechtste menschen maakte tot de ijverigste dienstknechten Gods. De beweging drong tot geheel Wales door.

Men zou kunnen vragen: Is de geestdrift bekoeld? Is het eerste elan verzwakt? Zijn de leden, en de gebouwen door hen gesticht, een schaal, waarin de levende kern gemist wordt? Is het thans met de „*Forward Movement*" uit? De feiten zullen spreken. Al was aggressive evangelisatie het eerste doel van de beweging; het was niet zijn laatste. Men wist de menschen te winnen door hen lief te hebben en voor hen die genade te zoeken die veel vrucht voortbrengt. In elk van de vijftig centra is een kerk tot formatie gekomen, een formele kerk, door een predikant bediend. Die kerken werden al meer zelfstandig, zij verkoren hun predikant, en een groot aantal van haar voorzien selve in de kosten van den eeredienst. Ook vrouwen arbeide mede, terwijl het reddingshuis en het huis dat voor vallen moet behoeden, niet te vergeten in Cardiff zijn gebouwd. Er zijn kerken ge- vormd met 500, 1000, ja met 2500 leden. Elk centrum van arbeid heeft zijn kerk en zijn Zondagschool.

Maar al wordt aan de kerken gebouwd en al worden de Zondagschoolleeringen onder- wezen, daardoor is de aggressive werk niet op den achtergrond gedrongen. De kerken zijn geen spreeklokalen geworden, waarin men de verkondiging van het Woord geniet. Men zegt niet: wij zijn nu achtenswaardige menschen geworden en hebben het gemeene volk niet meer noodig! De leden gaan er op uit, zingen, prediken, noodigen in de open lucht. Zij stellen zich soms op vlak voor een herberg. Dikwijls komen bekeerenden voor. Er worden menschen als brandhouten uit het vuur gerukt.

De Wesleyaansche conferentie heeft haar begerste te kennen gegeven om haar inwendige zending in te richten op de manier van de „*Forward Movement*."

Laat ons bij het bovenstaande voegen, dat de Calvinistische Methodistische Kerk zich steeds meer in Calvinistischen geest ontwikkelt.

Frankrijk. Oorzaken van ontvolking.

Over de afname van geboorten hebben reeds vele Franse economen geklaagd. Nu heeft Dr. L. Parrier in het blad *For et Vie* deze zaak van uit Christelijk standpunt besproken. In 1909 ging het aantal inwoners 51.000 zielen achteruit. De afnemingsalgemeen; alleen Norman- die en Bretagne, waar de bevolking over het alge- meen nog aan de Roomsche kerk gehecht is, zijn een uitzondering. In de rijkste departe- menten is de ontvolking het sterkst. In 1789 vormden de Franschen nog 24 procent der bevolking van Europa; tegenwoordig slechts 14 procent. Terwijl Frankrijk zijn bevolking niet alneemt, wint Duitsland alle drie jaar een aantal inwoners, dat gelijk staat met de geheele be- volking van Elzas en Lotharingen. De oorzaak van desen toestand wordt gezocht in het alcoholisme, dat in de laatste dertig jaar vreeselijk toecnam, in de tuberculose, in ge- slachtsziekten en zenuwziekten, doch vooral in de neo-Malthusiaansche denkbeelden, die door de pers werden verbreid en door het volk greit- sig ingezogen. Het sterkst werkt de verachting der religie mede om de neo-Malthusiaansche theorie ingang te doen vinden. Het Christendom heeft die leer des gebrandmerkt, en daartegenover gesteld, dat het huwelijk eene heilige instelling is, en dat niemand het recht heeft zich aan de plichten en lasten die het mede brengt, te onttrekken. Men zal daarom te vergeefs naar middelen tegen het verdelstelijk kwaad zoeken, wanneer de geindheid van het volk niet omkeert. Gierigheid en gemakzucht oefenen een over- wegend invloed op de menschen uit. Al be- strijdt men de drankucht, de tuberculose, de uitpattingen op het gebied van het geslachts-

leven, deze middelen zullen ontoereikend blijken, wanneer niet het hart en de zin van het volk verandert en daardoor de religie weer tot een macht in het volksleven verheven wordt. Het is voor Frankrijk te hopen, dat allen die het wel met het vaderland meenen, de handen in elkaar slaan om te zorgen, dat de Godsdienst niet voor het volk geheel verloren gaat. Tot hiertoe merkten wij daarvan nog weinig.

Er zijn in deze dagen in Frankrijk onder- scheide processen aanhangig tegen Roomsche bisschoppen, die door schoolvereenigingen aan- geklaagd werden, omdat zij de volkschool en de leermiddelen welke daarop gebruikt worden, hebben aangevallen. Reeds werd de aarts- bisschop van Reims, door het burgerlijk ge- rechtshof tot een boete van 500 fr. veroordeeld, omdat hij in een manifest de staatschool veroordeeld had. In vier andere steden werden dergelijke processen gevoerd, waarvan er twee ten gunste van de bisschoppen uitliepen. De aartsbisschop van Reims, Lyon, ging in hooger beroep bij het Parijsche hof van appel, dat na lange debatten, onder leiding van een radicalen president, het hooger beroep van den aartsbis- schop verwierp. Nog blijft de weg open om zich op de hoogste rechtbank, het Parijsche hof van cassatie, te beroepen. Maar wij vrezen, dat ook die rechtbank te zeer door clericalen- haat zal beïnzeld zijn, om aan Roomsche ambt dragers het recht toe te kennen, dat zij tegen eene staatsinstelling getuigen, die volgens hunne en onze overtuiging verderfelij is voor het land.

Tusschen de Duitsch Lutherse gemeenten te Nizza en Lyon en het Parijsche Lutherse consistorium is een strijd ontbrand, die nu door den Conseil d'état te Parijs beslist is. De genoemde Evangelische gemeenten hadden zich van het consistorium te Parijs losgemaakt, en gewield om in eenig verband tot dit be- stuurlichaam te staan. Daarbij maakten zij aanspraak op het bezit van de kerkelijke ge- bouwen, waarin zij tot hiertoe godsdienstoele- ningen gehouden hadden. Na de wet op scheiding van kerk en staat, waren de gebouwen te Nizza aan het Parijsche consistorium en die te Lyon aan de Franse kerk, die aan het Parijsche consistorie verbonden is, toegewezen. En deze toestand is nu door den Conseil d'état bevestigd. Weer blijkt het, dat in Frankrijk het recht niet kan regereeren. Gelukkig vinden wij het, dat het Parijsche consistorium aan beide gemeenten aangeboden heeft, van de kerkgebouwen gebruik te maken. Dit is edel- moedig; doch het komt ons voor, dat men nu als een gunst ontvangen moet, hetgeen men rechtmatig moest bezitten.

N-Amerika. Eene in onbruik ge- raakte inrichting, die weer tot eere komt.

Wij lezen in de *Hope*: In de dagen toen onze Gereformeerde kerkregering nog eenvoudiger en zuiverder was dan nu, bestond er eene in- richting, die men het synodaal Deputaatschap noemde. Wanneer in eene classieale vergadering een examen werd afgenomen, werden deputaten der Synode uitgenoodigd om bij zulk een examen tegenwoordig te zijn als eene vertegen- woordiging der Synode. Met de installatie van leeraars hadden deze deputaten niets te doen, want dit was het werk der Classis, in de kerkenordening haar opgedragen. Maar de deputaten der Synode moesten toezien, dat uit de examinate bleek, hoe de candidaten niet alleen wat de kennis der Godgeleerdheid en het herdelijke werk aangaf, wel voorbereid waren, maar ook of zij rechtzinnig en godsalig waren. Daarin stelden immers niet alleen de Classis maar ook al de Kerken belang. En het kan immers ook voorkomen, dat een enkele Classis, somtijds in zaken aangaande de bediening des Woords oppervlakkig handelde en mannen toeliet, die niet mochten worden toe- gelaten. Men zegt heden ten dage wel, dat men vertrouwen in elkander moet stellen. De palmist echter zegt reeds: „*Vest op prinszen geen ver- trouwen*." Wij worden soms met de beste be- drogen, en misschien niet het minst met ons zelven. Het geval in het New-York Presbyterie bewijst het, dat bestendige waaksaamheid de prijs is der waarheid. Wat zou er uit Staat, maatschappij en kerk worden, indien wij on- begreund vertrouwen in elkander stellen? Wij begeeren zulk een onbegreund vertrouwen niet, maar wij geven het ook niet aan anderen. Wij stellen alleen onbegreund vertrouwen in God, die ons nooit teleurstelt.

Het synodaal Deputaatschap was eene goede in- richting en had nooit opgeheven moeten worden. Men begint dit in te zien. Stemmen in de Presbyterische kerk beginnen naar iets dergelijks uit te zien, en in de Zuidelijke Presbyterische kerk begint men, dat de examinaties in Syno- daal vergaderingen gehouden worden.

Dit zijn verblijdende verschijnselen. Het is er ons niet om te doen, oude inrichtingen weer te herstellen in dezelfde vorm dien zij vroeger hadden, maar wij stellen groot belang in een- voudigheid, vastheid en zuiverheid van kerk regeering, waarin wij een waarborg hebben, dat de beginselen der Gereformeerde Kerk niet ondermijnd zullen worden door het radicalisme van onzen tijd, of door gebrek aan waaksaam- heid en belangstelling in enkele groepen van kerken. Ook dit is eene Voorwaartsche Be- weging langs de rechte lijn."

Gemengd Nieuws.

Hoeveel er in Londen op Christelijk en philan- tropisch gebied geofferd wordt, blijkt uit een statistiek die wij in een Engelsch Christelijk blad vinden. Er zijn in Londen 948 verenigingen voor inwen- dige en uitwendige zending, voor Bijbelcolportage en tractaatverspreiding, voor hulpbetoon aan doo- ven en blinden, enz. enz. Van deze gaven 789 op hoeveel in het afgelopen jaar hare inkomsten geweest zijn, en als men nu die sommen optelt, komt men tot een cijfer van meer dan 94.000.000. Wat voor de verschillende kerken gegeven werd, is daar niet bij gerekend. Als men weet in hoe breede kringen er niets voor Christelijke doelein- den geofferd wordt, dan blijkt toch dat in Engeland's hoofdstad ook een groote schare man- nen en vrouwen gevonden wordt welke naar ver- mogen, sommigen wellicht zelfs boven vermogen, bijdragen voor Christelijke doeleinden.

De stadsvereeniging voor inwendige zending te Chemnitz is een „*Fatennissionen*" begonnen. Dikwijls worden „*spaten*" of doopgetuigen genomen, die weinig waarborgen bieden, dat zij hunne taak ernstig zullen opvatten. Men neemt soms den eerste den beste. Er heeft zich nu een kring van 20 dames gevormd, die als doopgetuigen willen optreden. Zij doen dit met het uitgesproken voornemen, zich aan hare ptekinderen te laten gelegen liggen en zich met deze en het gezin waaruit zij voortspuiten, te bemoeien, opdat de kinderen, waarvoor zij de belofte als doopgetuige zullen afleggen, eene Christelijke opvoeding zouden ontvangen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DEN STRIK ONTKOMEN.

IN DEN STRIK.

III.

Uw Herder zal niet slapen. MARINX.

Wij hebben den vluchteling verlaten op het oogenblik, dat hij na van den zoon zijns toekomstigen gastheers afscheid te hebben genomen, zich voortspoedde naar Caldou-house. Hij had echter nog maar weinige schreden gedaan, toen een angstig geschreeuw, gevolgd door het brullen als van een woedend dier, waar tusschen het gefluis van honden klonk hem deed omsien. De schemering beleette hem duidelijk te onder- scheiden wat er gaande was; met wende hij zich om, en ijde naar de plek van waar het geluid kwam.

Het was meer dan tijd. Een dier groote runderkudden, welke men in Engeland dikwijls aantreft, was op weg naar den stal. Onver- wachts was een der dieren voortuitgeren, den weg op gesnel, en oogenblikkelijk door de honden achtervolgd, aangejagd om William, den zoon van Richard Hainsley, die het wo- dende dier te gemoet kwam. De jonkman uitte een kreet van ontzetting, die nog te goeder uur door Ruther vernomen werd. Reeds was de stier den jongeling op weinige schreden ge- naderd, toen de onverschrokken prediker vooruit sprong, en met zijn zwaren, met ijzer beslagen stok het dier een vreeselijken slag op den kop toebracht. Een oogenblik stond het stil, maar dat was voor de honden voldoende om het de scherpe tanden in het lijf te slaan. Met hulp van den herder en de beide anderen werd men den ontvluchte eindelijk weder meester.

Slechts een oogenblik had de gevaarlijke toestand geduurd, maar toch had William zeer goed ingezien, dat zijn leven aan een draad gehangen had. Zijn redder herhaaldelijk dank betuigend, stond hij er op hem thans naar de vaderlijke woning te vergezellen. Onderweg vond Ruther gelegenheid den jongeling het doel zijner komst mede te deelen, hoe hij in Caldou-house slechts kort zou blijven, om dan zoo God wilde veilig naar Schotland te on- komen; hoe vriendelijk de Heere hem een weg daartoe geopend had, door het hart van een man, zoo vermogend als de heer Hainsley te bewegen hem een schuilplaats aan te bieden, en hoe het hem verheugde den zoon diens mans een dienst te hebben kunnen bewijzen.

William had alles zeer oplettend aangehoord, slechts van tijd tot tijd had een uitroep van verwondering over 'geen hij vernam, de rede zijns reismakkers afgebroken. Toen Ruther geëindigd had sprak hij trouwhartig:

„Hoor eens, heerscher, ge moogt een ketter zijn of niet, dit is zeker, zij hebt mij 't leven gered, en dat zij niet bang zijn is eveneens waar. Zoo zij ons wilt blijven, zal ik wel zorgen dat ge 't goed hebt, en ik zal de heilige maagd bidden u verder te geleiden."

„Ik dank den Heere, dat ik nog een beteren geleider hebben zal," antwoordde de prediker vriendelijk.

„En wie is dat?" Ruther was naar boven; zijn reisgezel begreep hem; toen zeide de prediker ernstig: „Zoo de wensch dien gij daar straks uit- spraakt, mijn jonge vriend, ook die uwer huis- genooten is, dan behooren wij tot een zeer verschillende beïdenis, en mag ik te meer dankbaar zijn, dat de Heere mij bij u een schuilplaats heeft bereid, die ik niet verwacht zou hebben, zoo ik alles geweten had."

„Mijn vader behoort tot de Roomsche kerk, sedert onze koningin op den troon zit," was het antwoord; „vrees echter niets, ik zal in elk geval zorgen voor u."

Zoo sprekende waren zij Caldou-house ge- naderd, dat door swaar geboorte omgeven, in den avond zeer moeilijk door een vreemdeeling zou gevonden zijn geworden. Door een hooge, gebedeldhoude poort trad het tweetal binnen. Een oude bediende ontving hen, en glog hun komst aan zijn heer bekend maken.

De eigenaar van het huis bevond zich in de groote zaal, de „*hall*," zoodaals men die noemde. Een helder vuur brandde gezellig onder den hoogen, breedten schoorsteen, terwijl dikke wa- kaarsen een niet al te helder licht in het vertrek wierpen, dat met huissraad, 'twek bleek uit vroegere dagen afkomstig te zijn, gestof- feerd was.

Zoodra de gast binnentrad stond Hainsley op, om desen te verwelkomen. Een kreet van verwondering kon hij echter niet onderdrukken, toen hij zijn zoon bespeurde, die gelijktijdig binnenkwam. Zich spoedig herstellend van zijn verbaas, heette de gastheer met geheubelde vriendelijkheid Ruther hartelijk welkom in zijne woning, en uitte den wensch dat zij een veilige schuilplaats zou zijn, totdat de vluchteling ge- legenheid zou vinden verder te trekken, zoodaals hij waarschijnlijk voornemens was.

Ruther betuigde hem zijn hartelijken dank, en de hoop dat uit zijn verblijf geen ongele- genheid voor zijn beschermers ontstaan zou. Eenige oogenblikken later zat het drietal aan een welvoersien disch vereenigd, terwijl William zich de gelegenheid ten nutte maakte om zijn vader mede te deelen uit welk een dreigend gevaar het den vreemdeeling gelukt was hem zoo even te redden, waardoor zij gelijktijdig aangekomen waren. Toen de jonk- man echter voortging zijn blijdschap uit te drukken, dat hij gelegenheid had een zoo grooten dienst eenigzins met wederdienst te vergelden, scheen het alsof zijn vader niet recht op zijn gemak was. Hij antwoordde kort en ontwijfeld, als wilde hij zich van het onder- werp afmaken; een omstandigheid die aan Ruther niet ontging, zoo min als de gedwon- genheid, die bij alle betoon van gastvrijheid, toch zeer duidelijk in het gedrag van den heer Hainsley uitkwam. Wel wist de prediker dat hij geen broederen in het geloof voor zich had, maar zelfs wanneer hij beproefde een vriend- schappelijk woord te wisselen, was het of desen den mond gesloten werd. Ruther echter schreef dit toe aan de zeer verklaarbare vrees voor de gevolgen, die het verbergen van een ketter hebben kon, en was blijde toen men hem uitnoodigde ter rust te gaan, „daar hij van de lange reis wel vermoeid zou zijn."

Toen de vreemdeeling naar de slaapkamer vertrokken was, bleven vader en zoon eenigen tijd aijwend tegenover elkander zitten, eindelijk begon de eerste:

„Weet ge wel, William, met wien we daar zoo even het avondeten gebruikt hebben?" „Zeker, vader, met Lawrence Ruther, den prediker der ketteren."

„Zoo, wist ge dat reeds?" „Hij heeft het mij zelf gezegd; maar vader, ik zou wel gaarne willen weten, wat u toch bewogen heeft hem hier te laten schuilen voor de vervolging; ik dacht..."